

PFAS i handlingsplanen för giftfri vardag
Utdrag ur Kemikalieinspektionens rapport 6/17

RAPPORT 6/18

Kemikalieinspektionen är en myndighet under regeringen. Vi arbetar i Sverige, inom EU och internationellt för att utveckla lagstiftning och andra styrmedel som främjar god hälsa och bättre miljö. Vi har tillsyn över reglerna för kemiska produkter, bekämpningsmedel och ämnen i varor och gör inspektioner. Vi ger också tillsynsvägledning till kommuner och länsstyrelser. Vi granskar och godkänner bekämpningsmedel innan de får användas. Vårt miljö kvalitetsmål är Giftfri miljö.

© Kemikalieinspektionen.

Artikelnummer: 361 306.

Förord

I december 2010 fick Kemikalieinspektionen i uppdrag av regeringen att ta fram och genomföra en handlingsplan för en giftfri vardag för åren 2011–2014: ”Handlingsplan för en giftfri vardag 2011–2014 – skydda barnen bättre”. Handlingsplanen har förlängts till 2020. Insatser sker inom flera områden, nationellt, inom EU och internationellt och ofta i samarbete med andra myndigheter.

Att minska kemiska risker i vardagen är ett steg på vägen att nå riksdagens miljö kvalitetsmål Giftfri miljö – det mål Kemikalieinspektionen ansvarar för. Inom ramen för handlingsplanen tar vi fram kunskapssammanställningar, som publiceras i Kemikalieinspektionens rapport- respektive PM-serie. Bakom publikationerna står egna medarbetare, forskare eller konsulter. Vi vill på detta sätt dela med oss av ny och angelägen kunskap. Publikationerna finns på webbplatsen www.kemikalieinspektionen.se.

Ett av fokusområdena i handlingsplanen är högfluorerade ämnen, PFAS. Kemikalieinspektionen har fått i uppdrag av regeringen att ta fram ett nationellt åtgärdsprogram för PFAS – ett uppdrag som omfattar olika projekt och aktiviteter. Denna rapport redogör för vad som har gjorts hittills och beskriver ytterligare insatser som behöver göras framöver. Denna rapport är en delredovisning av Kemikalieinspektionens rapport 6/17 som redogör för resultat, initiativ och effekter från myndighetens hela arbete med handlingsplanen.

Arbetet med det nationella åtgärdsprogrammet för högfluorerade ämnen har utförts vid avdelningen Utveckling av lagstiftning och andra styrmedel. Enhetschefen Ing-Marie Olsson Ressonner ansvarade för uppdraget och projektgruppen bestod av Karin Abrahamsson, Alicja Andersson, Daniel Borg, Inger Cederberg, Maria Delvin, Stellan Fischer, Stefan Gabring, Jan Hammar, Jenny Ivarsson (projektledare), Anna Lindberg, Bert-Ove Lund och Gregory Moore.

Innehåll

Innehåll	4	
Sammanfattning	5	
Ordlista	6	
1	Genomförda aktiviteter och resultatet av dessa	7
1.1	Förslag till nationella begränsningar	7
1.2	Strategi för högfluorerade ämnen	7
1.2.1	PFAS berör flera nationella myndigheter och aktörer	8
1.2.2	Nordiskt samarbete	9
1.2.3	Kemikalieinspektionen driver på för att reglera PFAS i Reach- och CLP-förordningen .	9
1.2.4	Kemikalieinspektionen verkar för en EU-handlingsplan för PFAS.....	10
1.2.5	Spridningen av PFAS är ett globalt problem.....	11
2	Fortsatta insatser behövs	11

Sammanfattning

Regeringen gav 2010 Kemikalieinspektionen i uppdrag att ta fram och genomföra en handlingsplan för en giftfri vardag. Ett fortsatt uppdrag gavs 2015. I Kemikalieinspektionens rapport 6/17 presenterar vi resultat, insatser såväl som effekter från vårt arbete med handlingsplanen 2011–2017. Högfluorerade ämnen (per- och polyfluorerade alkylsubstanter, PFAS) är ett av fokusområdena i handlingsplanen. I denna rapport återger vi de delar som handlar om PFAS. Vi beskriver genomförda PFAS-aktiviteter och vilka fortsatta insatser som behövs.

Ordlista

Vara	Ett föremål som under produktionen får en särskild form, yta eller design, vilken i större utsträckning än dess kemiska sammansättning bestämmer dess funktion.
Kemiska produkter	Ämnen och blandningar
CLP förordning	Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar
Blandning	Blandning eller lösning som består av två eller flera ämnen.
PBT	Persistenta, bioackumulerande och toxiska (Persistent, bioaccumulative and toxic)
PFASs	Per- och polyfluorerade alkylsubstanser (Per- and polyfluoroalkyl substances)
PFDA	Perfluordekansyra
PFHxS	Perfluorhexansulfonat
PFNA	Perfluoronansyra
PFOA	Perfluoroktansyra
REACH förordning	Europaparlamentets och rådets förordning nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach)
Ämne	Kemiskt grundämne och föreningar av detta grundämne i naturlig eller tillverkad form, inklusive de eventuella tillsatser som är nödvändiga för att bevara dess stabilitet och sådana föroreningar som härrör från tillverkningsprocessen, men exklusive eventuella lösningsmedel som kan avskiljas utan att det påverkar ämnets stabilitet eller ändrar dess sammansättning
vPvB	Mycket persistenta och mycket bioackumulerande (Very persistent and very bioaccumulative)

1 Genomförda aktiviteter och resultatet av dessa

1.1 Förslag till nationella begränsningar

I januari 2016 lämnade Kemikalieinspektionen ett förslag¹ till villkor för användning i brandläckningsskum till regeringen. Det ingår som en del i vår strategi för högfluorerade ämnen². Utifrån den kunskap vi har bedömer vi att den mest problematiska slutanvändningen är den i brandläckningsskum, eftersom denna användning innebär direktutsläpp av PFAS till miljön. På flera platser i Sverige har grund- och dricksvattnet förorenats till följd av användningen av PFAS i brandläckningsskum. Därför har vi föreslagit villkor för hur brandläckningsskum som innehåller PFAS får användas i Sverige. Vårt förslag är ett förordningsstadgat krav med stöd av miljöbalken och innebär att skumvätska/släckvatten från fluorbaserade brandläckningsskum ska samlas upp och destrueras. Vårt förslag omfattar alla PFAS eftersom alla PFAS är svårnedbrytbara i miljön. För användningsområden som är undantagna från de föreslagna reglerna kommer arbetet att fortsätta med informationsinsatser och utbildning, för att på så sätt verka för att brandläckningsskum används på ett miljösäkert sätt. Vi har även föreslagit att regeringen något år efter ikraftträdandet av reglerna gör en översyn för att så långt möjligt reducera antalet undantag.

Vi bedömer att det finns utrymme för nationella användningsregler för brandläckningsskum som innehåller högfluorerade ämnen men att det finns behov av undantag i vissa situationer och för ämnen där det finns eller håller på att utvecklas internationella eller harmoniserande EU-regler³.

Förutom villkor för hur brandläckningsskum som innehåller PFAS får användas föreslog vi även att Kemikalieinspektionen tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap tillsammans tar fram ett förslag på anmälningsplikt för användare av brandläckningsskum. När det gäller förslaget på anmälningsplikt avvaktar Kemikalieinspektionen med ett sådant förslag tills vi vet hur vårt förslag till restriktioner vid användning av brandläckningsskum som innehåller högfluorerade ämnen kommer att utformas i en nationell förordning.

För andra användningsområden än brandläckningsskum ser vi i nuläget inte samma möjlighet att föreslå nationella regler, men vi har påbörjat ett samarbete med Livsmedelsverket om att genomföra en dialog med tillverkare och importörer av livsmedelsförpackningar med syfte att stimulera ett frivilligt utbyte av PFAS.

1.2 Strategi för högfluorerade ämnen

Kemikalieinspektionen anser att användningar av PFAS som kan ge upphov till förorening av miljön bör minimeras och på sikt upphöra. Vi har därför tagit fram en strategi för arbetet med PFAS. Vi ser strategin som en process som måste ske i flera steg och på flera arenor, i

¹ Kemikalieinspektionen, 2016. Rapport 1/16. Förslag till nationella regler för högfluorerade ämnen i brandläckningsskum. Rapport från ett regeringsuppdrag.

² Kemikalieinspektionen, 2016. Rapport 9/16, Strategi för att minska användningen av högfluorerade ämnen, PFAS. Delrapport från ett regeringsuppdrag.

³ PFOS och ämnen som kan brytas ned till PFOS är förbjudna att använda enligt EU:s POPs-förordning. EU-förordningar gäller direkt i medlemsländerna och ska därför inte genomföras genom nationella bestämmelser. PFOA och ämnen som kan omvandlas till PFOA kommer att begränsas i EU. Bestämmelserna träder ikraft 4 juli 2020.

Sverige, Norden, EU och globalt. En viktig del i strategin är samarbete mellan olika myndigheter och andra aktörer⁴.

1.2.1 PFAS berör flera nationella myndigheter och aktörer

Kemikalieinspektionen gjorde våren 2015 en kartläggning av förekomst och användning av PFAS och alternativen till PFAS⁵. Rapporten har översatts till engelska⁶ och blivit uppmärksammas internationellt. Den har använts som referensmaterial i publikationer i länder både inom och utanför EU.

Resultatet av kartläggningen visar att fler än 3 000 PFAS troligtvis används i kommersiellt syfte på världsmarknaden. Största gruppen utgörs av polymerer. Kartläggningen ger dock inte en heltäckande bild vilket beror på att det finns brister i tillgänglig information om ämnena. En anledning till att information saknas är att gränserna för rapportering, enligt reglerna i Reach-förordningen⁷, är allt för höga för denna ämnesgrupp. De flesta PFAS är mycket potenta och används i låga koncentrationer. För tillverkning och import av mängder under 100 ton per år behöver tillverkare och importörer inte redovisa någon information alls. Från 1 juni 2018 sänks dock gränsen för rapportering till 1 ton per år, vilket innebär att en något bättre tillgång på information för kemiska produkter, men inte för förekomst i varor.

Vår kartläggning visar att även de svenska registreringskrav som finns för kemiska produkter inte räcker till för att hitta alla PFAS. Företag vars produkter innehåller PFAS i lägre halter än fem procent behöver i de flesta fallen inte rapportera in dessa till det svenska produktregistret. Eftersom PFAS ofta används i lägre halter än fem procent ser vi därför ett behov av att utöka kraven som finns idag. Rapporteringsplikten är tänkt att införas i Kemikalieinspektionens föreskrifter och komplettera gällande rapporteringskrav på PFAS, det vill säga det krav som gäller för alla ämnen i halter över fem procent och faroklassificerade ämnen oavsett halt. Kemikalieinspektionen bedömer att utökade krav på rapportering tidigast kan träda ikraft vid årsskiftet 2018/2019, vilket skulle innebära att första rapporteringstillfället blir i februari 2020.

Som en följd av att Kemikalieinspektionen bedömer att den mest problematiska användningen av PFAS är i brandsläckningsskum har vi riktat flera åtgärder mot denna användning. Förutom vårt förslag till villkor för användning av PFAS i brandsläckningsskum, som beskrivits i avsnitt 1.1, har vi tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Naturvårdsverket tagit fram en informationsfolder med rekommendationer för minskad användning av brandsläckningsskum. Foldern⁸ har delats ut på seminarier och utbildningar riktade främst till räddningstjänsten.

Problematiken med PFAS, och i första hand föroreningen av grund-, yt- och dricksvatten, är så komplex att det har funnits behov av att förstärka samarbetet mellan samhällets aktörer. Därför har vi tillsammans med Livsmedelsverket initierat ett brett nätverk för myndigheter,

⁴ Kemikalieinspektionen, 2016. Rapport 9/16. Strategi för att minska användningen av högfluorerade ämnen, PFAS, Delrapport från ett regeringsuppdrag.

⁵ Kemikalieinspektionen, 2015. Rapport 6/15. Förekomst och användning av högfluorerade ämnen och alternativ. Rapport från ett regeringsuppdrag.

⁶ Kemikalieinspektionen, 2015. Rapport 7/15. Occurrence and use of highly fluorinated substances and alternatives.

⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach) och inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet

⁸ Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket och Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, 2016. Broschyr. Rekommendationer för minskad användning av brandsläckningsskum.

forskare, länsstyrelser, kommuner och vattenproducenter. Kemikalieinspektionen driver även ett nätverk mellan närmast berörda svenska myndigheter.

Vi har tagit initiativ till ett förslag att berörda svenska myndigheter offentligt ska ställa sig bakom en avsiktsförklaring för ett ökat samarbete för att få fram mer kunskap om och minska användningen av PFAS. Samarbetet kommer att ske utifrån respektive myndighets uppdrag och verksamhet. Kemikalieinspektionen och ytterligare 36 myndigheter och forskningsorganisationer⁹ har hittills undertecknat avsiktsförklaringen. Myndigheter som idag ingår i myndighetsnätverket är Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges geologiska undersökning, Statens geotekniska institut, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Generalläkaren, Länsstyrelserna, Vattenmyndigheterna, och Sveriges Kommuner och Landsting. Dessa myndigheter har tagit fram finns en guide¹⁰ om PFAS som finns på Kemikalieinspektionens webbplats sedan sommaren 2016. Guiden visar ansvarsområden för myndigheterna och ska vara till stöd för att hitta information för exempelvis dricksvattenproducenter, kommunala tillsynsmyndigheter, privatpersoner samt användare och tillverkare av brandsläckningsskum och andra produkter som innehåller PFAS.

Vi ingår även i ett nätverk på EU-nivå som Echa driver och vi är aktiva i flera PFAS-relaterade forskningsprogram och nätverk både i Sverige och inom EU. Vi har också täta kontakter med forskare, vilket är nödvändigt för att bevaka den senaste kunskapen på området.

1.2.2 Nordiskt samarbete

Kemikalieinspektionen ingår i den nordiska riskvärderingsgruppen (NORAP), en projektgrupp under Nordiska kemikaliegruppen (NKG) som är en del av Nordiska ministerrådet för miljö. Inom NORAP sker utbyte mellan de nordiska länderna av information och kunskap om faro- och riskbedömning samt riskhantering av kemikalier, däribland PFAS. Vi har även inlett ett särskilt samarbete med vår systemmyndighet i Danmark (Miljøstyrelsen). Miljøstyrelsen ingick i projektgruppen för den nordiska PFAS-workshop som Kemikalieinspektionen arrangerade våren 2017 (se nedan). Vi planerar att tillsammans med Miljøstyrelsen öka medvetenheten om PFAS-problematiken bland allmänheten och beslutsfattare. Detta kan exempelvis komma att ske genom ett nordiskt projekt om vad det kostar att inte vidta några åtgärder (cost of inaction) för att minska spridningen av PFAS¹¹.

1.2.3 Kemikalieinspektionen driver på för att reglera PFAS i Reach- och CLP-förordningen

Kemikalieinspektionen lämnade 2013-2016 in förslag till harmoniserad klassificering och identifiering som särskilt farliga ämnen för perfluoronansyra (PFNA) och perfluordekansyra (PFDA). Båda ämnena har nu en harmoniserad klassificering och har tagits upp på

⁹ Folkhälsomyndigheten, Formas (Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande), Fortifikationsverket, FRAM - Centrum för framtidens kemiska riskanalyser och styrning, Göteborgs universitet, Generalläkaren, Havs- och vattenmyndigheten, Institutionen för miljövetenskap och analytisk kemi (ACES), Stockholms universitet, Karolinska Institutet, Livsmedelsverket, Länsstyrelserna (21 samverkande myndigheter, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Naturvårdsverket, Statens geotekniska institut (SGI), Sveriges geologiska undersökning (SGU), Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och Örebro universitet.

¹⁰ Kemikalieinspektionen. Guide om PFAS (högfluorerade ämnen). Hämtad 2017-05-11 från <http://www.kemi.se/pfasguide>

¹¹ Ing-Marie Olsson et al. 2014. TemaNord 2014:557. The Cost of Inaction. A socioeconomic analysis of costs linked to the effect of endocrine disrupting substances on male reproductive health.

kandidatförteckningen¹². Vi har också lämnat ett förslag på att perfluorhexansulfonsyra (PFHxS) ska betraktas som ett särskilt farligt ämne¹³ och juni 2017 togs PFHxS upp på kandidatförteckningen. I samarbete med Tyskland tar vi nu fram ett förslag på en EU-begränsning för en grupp PFAS-föreningar som uppskattningsvis kommer att omfatta ett par hundra olika PFAS. Vi förebygger därmed fortsatt och framtida användning av dessa ämnen som är identifierade antingen som persistenta, bioackumulerande och toxiska (PBT) eller som mycket persistenta och mycket bioackumulerande (vPvB).

Kemikalieinspektionen har tillsammans med andra medlemsländer påbörjat ett arbete för att undersöka hur PFAS som är mycket persistenta och rörliga i miljön, men som inte med dagens kunskap uppfyller kriterierna för bioackumulation och toxicitet, bäst bör hanteras inom Reach-förordningen.

1.2.4 Kemikalieinspektionen verkar för en EU-handlingsplan för PFAS

Kemikalieinspektionen har i enlighet med uppdraget för en giftfri vardag påbörjat arbetet med en EU-gemensam handlingsplan för PFAS. Som ett steg i arbetet har vi med stöd av medel från den Nordiska kemikaliegruppen (NKG) organiserat och genomfört en workshop. Syftet med workshopen var att diskutera och arbeta för att det tas fram en EU-gemensam handlingsplan med politiska och regulatoriska strategier för PFAS. Deltagarna representerade myndigheter i de nordiska länderna samt i Belgien, Tyskland, och Österrike, Echa, EU-kommissionen, Efsa och den europeiska miljöbyrån EEA.

På workshopen identifierades ett antal områden som behöver utvecklas för att förbättra möjligheterna att hantera problematiken med PFAS. Några behov som lyftes fram var en utökad tillämpning av PBT-kriterierna¹⁴, en enad terminologi för PFAS, en mer flexibel tolkning av Reach-reglerna för polymerer och en internationellt accepterad lista över enskilda PFAS med entydiga namn för att enklare kunna identifiera vilka ämnen som är PFAS. Behovet av att bedöma och hantera PFAS som grupper för att bland annat motverka en övergång till andra PFAS inom samma grupp och en etablerad metod för att mäta totalt fluor (TOF) med en låg detektionsgräns var andra områden som diskuterades liksom upplysningskampanjer både på nationell och på EU-nivå. Vid workshopen tryckte deltagarna också på vikten av att fylla kunskapsluckor och främja innovation av ofarliga alternativ till PFAS, undvika spridning genom återanvändning eller återvinning, att endast tillåta användning för kritiska ändamål där det saknas lämpliga alternativ och att miljöövervakning av PFAS behöver utvecklas samt att identifiering och sanering av förorenade områden behövs. Slutligen enades deltagarna om att Reach- och CLP-förordningen¹⁵ samt produktlagstiftningar, såsom kosmetikaförordningen och livsmedelslagstiftningen, är de främsta verktygen för att reglera användningen av PFAS inom EU. I slutändan behövs dock globala åtgärder. Slutsatserna har publicerats på Nordiska Ministerrådets webbplats¹⁶.

Baserat på resultaten från den nordiska workshopen har Kemikalieinspektionen lämnat förslag till en underliggande strategi om svårnedbrytbara (persistenta) ämnen som skulle kunna ingå i EU:s strategi för giftfri miljö. Vi fortsätter även vårt engagemang i Echas arbetsgrupp om

¹² Artikel 59 i Reach.

¹³ Kriterierna finns i bilaga XIII till Reach..

¹⁴ Kriterierna finns i bilaga XIII till Reach.

¹⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar.

¹⁶ Borg, D, Ivarsson J, Andersson A, Moore G, 2017. Nordic Workshop on PFASs, Outcomes. Nordic Working Papers, ISSN 2311-0562.

PFAS vars målsättning är att koordinera medlemsländernas arbete med PFAS, i första hand inom ramen för Reach- och CLP-förordningen.

1.2.5 Spridningen av PFAS är ett globalt problem

PFAS transporteras via luft, vatten och varor över internationella gränser. Därför behövs globala förbud om vi ska förhindra spridningen av dessa ämnen. Den internationella arenan är således viktig för Kemikalieinspektionens arbete med PFAS. Vi arbetar till exempel med flera högfluorerade ämnen i Stockholmskonventionen.

Stockholmskonventionen är en global konvention för att skydda människors hälsa och miljö från svårnedbrytbara organiska föreningar¹⁷. De globala förbuden genom denna konvention bidrar till att förhindra global spridning av dessa miljögifter och därmed även skydda oss i Sverige från dem. Totalt omfattar konventionen nu 28 ämnen. Nominering av nya ämnen görs inte av enskilda medlemsländer i EU, utan av EU-kommissionen. Därför har vi arbetat med att ge stöd till EU-kommissionen i deras arbete med att ta fram förslag till ämnen att nominera samt i deras samordning av dessa förslag.

Under perioden har de perfluorerade ämnena perfluoroktansyra (PFOA) samt perfluorhexansulfonat (PFHxS) nominerats av EU respektive Norge. För dessa ämnen pågår arbete i Stockholmskonventionens expertkommitté (POPRC¹⁸). Kemikalieinspektionen har stöttat detta arbete genom att delta aktivt i POPRC. En svensk expert från Kemikalieinspektionen är sedan maj 2014 medlem i POPRC. Åren innan dess deltog Kemikalieinspektionen som observatör. Kemikalieinspektionen har bidragit i POPRC med kommentarer från Sverige på de olika utkasten av riskprofiler och riskhanteringsplaner för samtliga ämnen som har tagits upp i konventionen under 2011–2017, inklusive PFOA och PFHxS. I expertkommitténs arbete med alternativ till PFOS har Kemikalieinspektionen bidragit med svenska erfarenheter. Vid POPRC:s möten 2016 och 2017 deltog Kemikalieinspektionen med ytterligare en expert för att särskilt bidra till arbetet med PFOA och PFHxS.

2 Fortsatta insatser behövs

Kemikalieinspektionen avser att

- driva frågan om ytterligare åtgärder mot PFAS i grund-, yt- och dricksvatten i samarbete med andra berörda nationella myndigheter
- utifrån vår nationella strategi och de överenskommelser som gjordes vid workshopen i april 2017 fortsätta EU-samarbetet för att minska exponeringen från PFAS, genom strategiska val av insatser i egna initiativ eller i samarbete med andra medlemsländer
- Inom ramen för EU-strategin för giftfri miljö verka för att en handlingsplan för mycket persistenta ämnen såsom PFAS tas fram på EU-nivå.

Problemet med högfluorerade ämnen är långt ifrån löst. Gemensamt för alla PFAS är att de är svårnedbrytbara och flera är dessutom lättörliga i miljön. Vår kartläggning från 2015 visar att antalet ämnen är omfattande och utvecklingen av nya ämnen och användningsområden är under stark utveckling. Kemikalieinspektionen anser därför att det är viktigt att det nationella samarbetet om högfluorerade ämnen fortsätter, inte minst för att undvika att frågor faller

¹⁷ Persistent organic pollutants, POPs

¹⁸ Persistent Organic Pollutants Review Committee.

mellan stolarna på grund av oklarheter kring ansvarsfördelningen mellan ansvariga myndigheter. Kunskapen om förekomsten av PFAS behöver öka. En del i detta är att utöka inrapporteringen till produktregistret. Från ett cirkulärt ekonomiperspektiv är förekomsten av PFAS i olika varor, exempelvis textilier, problematiskt eftersom det försvårar återvinning av en stor varugrupp. Då många PFAS främst sprids via vatten är EU:s ramdirektiv för vatten¹⁹ ett viktigt regelverk. I och med att många högfluorerade ämnen är vattenlösliga och rörliga i mark riskerar inte minst fler dricksvattentäkter att förorenas. Förorening av sjöar och vattendrag kan även ge höga PFAS-halter i matfisk. Sedan 2015 har de delar av direktivet som rör grundvatten förstärkts vilket medför ökade aktiviteter i olika arbetsgrupper. Kemikalieinspektionen avser att driva frågan om ytterligare åtgärder mot PFAS i grund-, yt- och dricksvatten i samarbete med andra berörda myndigheter. Problemen med PFAS kräver åtgärder även på EU-nivå. Även om ett flertal PFAS är reglerade eller på gång att regleras inom EU återstår det faktum att de alternativ som ersätter de reglerade ämnena är andra PFAS med kortare kolkedjelängd. Det tycks generellt vara svårt att hitta alternativ som kan mäta sig med de eftertraktade egenskaper som PFAS har. Även om det sker en utveckling, till exempel på textilområdet är det en utmaning att fortsätta arbetet för att även de nu använda PFAS på sikt ska minska eller upphöra. En EU-handlingsplan är en viktig del i Kemikalieinspektionens strategi för att minska exponering för människa och miljön av högfluorerade ämnen.

Den workshop²⁰ som Kemikalieinspektionen höll i april 2017, med stöd av medel från den Nordiska Kemikaliegruppen (NKG), pekade på ett antal viktiga områden för fortsatt utveckling på vägen mot en EU-handlingsplan med politiska och regulatoriska strategier för PFAS. Kemikalieinspektionen kommer därför, när det är strategiskt riktigt, att fortsätta arbeta för att utveckla befintliga EU-regelverk genom att i samarbete med andra medlemsländer ta fram en tydligare och mer täckande definition av PFAS, utreda hur Reach-förordningens definition av polymerer bör användas i relation till PFAS, aktivt delta i arbetet i Echas informella PFAS-arbetsgrupp med att ta fram ett underlag för att beskriva att mycket persistenta och mobila ämnen ska kunna omfattas av artikel 57f i Reach-förordningen (inger motsvarande betänkligheter som CMR, PBT och vPvB) och därmed kunna föras upp på kandidatförteckningen. Vi kommer också att arbeta för att fylla de kunskapsluckor som finns för PFAS genom att påtala forskningsbehov, utveckla verktyg för identifiering av PFAS, arbeta för att vidareutveckla miljöövervakningen och sprida kunskapen om att patentinformation kan användas för att förutsäga framtida användningar. Vi behöver också öka medvetenheten hos allmänhet, företag och beslutsfattare för att undvika ytterligare spridning av PFAS. Det nya substitutionscentrumet²¹ skulle kunna ha en viktig roll i arbetet med att minska användningen av PFAS.

¹⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.

²⁰ Borg, D, Ivarsson J, Andersson A, Moore G, 2017. Nordic Workshop on PFASs, Outcomes. Nordic Working Papers, ISSN 2311-0562.

²¹ Substitution i Centrum – stärkt konkurrenskraft med kemikaliersmarta lösningar, SOU 2017:32.

KEMI

Kemikalieinspektionen

Box 2, 172 13 Sundbyberg
08-519 41 100

Besöks- och leveransadress
Esplanaden 3A, 172 67 Sundbyberg

kemi@kemi.se
www.kemikalieinspektionen.se